TOMISLAV JONJIĆ: 30 TOČAKA
(nacrt programa)

1. Društveni prijepori su sastavni dio demokratskog društva, pa ih nije moguće u cijelosti izbjeći. No, glavni nositelji vlasti u državi – a u prvom redu predsjednik Republike koji ***u ustavnopravnom smislu mora nastupati nadstranački te kao predsjednik i predstavnik svih hrvatskih državljana*** – trebaju djelovati tako da se ti prijepori ne produbljuju nego se o njima raspravlja i oni se nadilaze odnosno rješavaju na dostojanstven, civiliziran i demokratski način. Drugim riječima, to ne znači da predsjednik Republike ne smije imati vlastita svjetonazorska, religijska, ideološka i nacionalno-politička uvjerenja, nego ***znači da on, pored uvjerenja koja sâm zastupa, mora imati razumijevanja i empatije i za one državljane čija su uvjerenja različita te se zalagati za demokratsko pravo i tih hrvatskih državljana da svoja uvjerenja zastupaju i brane***.
2. Da bi ispunio svoju ustavnu obvezu skrbi za redovito i usklađeno djelovanje te za stabilnost državne vlasti, predsjednik Republike Hrvatske mora se ***bezuvjetno držati Ustava i zakona***. I mnogi loš zakon bolji je od nikakvog, pa je i nedorečen, manjkav ustav bolji od samovolje. Zbog postojećih dubokih političkih podjela, u Hrvatskoj se kršenje Ustava nažalost počesto ne promatra kao ugrožavanje pravnog poretka, stabilnosti države, sigurnosti i blagostanja njezinih građana, nego se ocjenjuje iz uske ideološko-političke perspektive iza koje se nekad kriju tek puke klijentelističke ambicije pojedinaca i skupina, a nekad i dalekosežni planovi središta moći kojima je neovisna hrvatska država iz raznih razloga na zubu.
3. Zato obrana državne neovisnosti i ustavnog poretka treba biti polazište svake zrele i odgovorne politike. To znači da ***normativni dio Ustava mora u praksi biti ono što je u teoriji: najviši zakon u državi***. Ne postoje izgovori ni izlike za njegovo nepoštivanje; ne mogu to biti ni svjetonazorsko-ideološke i stranačko-političke razlike; ponajmanje to mogu biti pubertetska nadmetanja i kaprici pojedinaca. Svjedoci smo da je kapricioznim i u biti protuustavnim postupcima aktualnog predsjednika Republike ugroženo funkcioniranje niza ponajvažnijih segmenata države odnosno državne uprave: vojske, obavještajnih službi i diplomacije. To se neminovno odražava i na druge segmente hrvatskog društva, a ***osobito zabrinjavajućim mora se ocijeniti nastojanje da se protuustavnim postupanjem te bez obzira na izborne rezultate i volju hrvatskih birača,*** na vlast dovedu političke skupine koje su se već iskazale ideološkom isključivošću i spremnošću da u svakom pogledu produbljuju unutarnje podjele u hrvatskom društvu.
4. Poštivanje Ustava uključuje i ***predsjedničku inicijativu ustavne reforme*** koja se može donijeti odnosno provesti samo u postupku koji je sukladan postojećem Ustavu. Svrha te ustavne reforme svodila bi se na: **(a)** preciziranje odnosa

predsjednika Republike i Vlade, sa sankcijama kako za predsjednika Republike, tako i za predsjednika Vlade tamo gdje se odbija suradnja koja je Ustavom propisana; **(b)** ograničeno jačanje položaja predsjednika Republike; **(c)** uvođenje dvodomnoga Hrvatskog državnog sabora s posljedičnim preustrojem lokalne samouprave kojim se teži smanjenju birokracije, a nameće se i reforma izbornog sustava; **(d)** ukidanje Ustavnog suda i povjeravanje ustavnosudskih ovlaštenja posebnom odjelu Vrhovnog suda, alternativno – promjena dosadašnjeg načina biranja sudaca Ustavnog suda po stranačko-političkom kriteriju; **(e)** depolitizacija ustavne preambule s ciljem smanjivanja unutarnjih ideološko-političkih jazova, kako bi se jasno definiralo da je Republika Hrvatska izraz volje i htijenja hrvatskog naroda koji su, uz solidarnost i suradnju većine nacionalnih manjina, oživotvoreni i obranjeni u Domovinskom ratu.

5. Reforma političkog sustava i izbornog zakonodavstva poduzima se s ciljem postizanja reprezentativnosti i izbjegavanja dvostranačja. ***Prvi korak***: **(a)** postrožuju se pretpostavke za osnivanje političkih stranaka: umjesto sadašnjih 100, za osnivanje stranke traži se najmanje 200 poslovno sposobnih hrvatskih državljana; **(b)** pooštrava se upravni (upravni, a ne politički!) nadzor nad političkim strankama te se iz Registra političkih stranaka brišu one koje postoje samo fiktivno ili broj njihovih članova s plaćenom članarinom padne ispod 50; **(c)** omogućuje se dopisno odnosno elektroničko glasovanje na izborima i referendumskim izjašnjavanjima; **(d)** donosi se cjelovita reforma referendumskog zakonodavstva s jasnim ovlaštenjima i nadležnostima te preciznim rokovima za svaku pojedinu fazu referendumskog postupka; **(e)** zabranjuju se predizborne koalicije; **(f)** teži se razmjernijem i pravednijem predstavljanju građana u Saboru, a izborni prag se snizuje na 3 %;
6. Reforma političkog sustava i izbornog zakonodavstva, ***drugi korak***, s ciljem izbjegavanja napetosti između većinskoga (hrvatskog) naroda i jedne nacionalne manjine (u praksi se to svodi na nepotrebno antagoniziranje Hrvata i srpske nacionalne manjine), kao i antagonizma dijela domovinske javnosti prema iseljeništvu (odnosno Hrvatima s prebivalištem izvan Republike Hrvatske), predlaže se propisati sljedeće: **(a)** državni proračun donosi i hrvatsku vladu bira prvi (Zastupnički) dom Hrvatskoga državnog sabora koji ima 81 zastupnika; **(b)** u drugi dom Hrvatskoga državnog sabora (51 zastupnik), Hrvati iz BiH biraju 16 zastupnika, Hrvati iz Srbije 4, Hrvati iz Crne Gore 2, Hrvati iz Slovenije 1, Hrvati iz drugih europskih zemalja 10, Hrvati iz prekomorskih zemalja 10, a nacionalne manjine (sadašnjih) 8 zastupnika. Ako bi se u javnoj raspravi zaključilo da i predstavnici hrvatskih regija trebaju biti zastupljeni u drugome domu radi zaštite specifičnih regionalnih interesa, bila bi potrebna promjena predloženih omjera, ali načelo ostaje isto. U tom slučaju u djelokrug drugoga saborskog doma ulaze ne

samo pitanja povezana s položajem Hrvata koji prebivaju izvan Republike Hrvatske, nego i o pitanjima koja se tiču ravnomjernoga regionalnog razvoja države.

7. Nema, dakle, diskriminacije nacionalnih manjina niti dokidanja njihovih stečenih prava, jer ***njihove stranke mogu samostalno odlučiti***, hoće li se natjecati za („zajamčene“) saborske mandate u drugome domu, ili će se pod jednakim uvjetima kao svi ostali natjecati za „nezajamčene“ mandate u Zastupničkome domu. Dakle, i dalje uživaju tzv. pozitivnu diskriminaciju, mogu štititi sva manjinska prava, pa čak postići i veći broj zastupnika u Hrvatskome državnom saboru nego što ga imaju sada, a da se pritom ne konfrontiraju s većinskim narodom. Time se sprječavaju zloupotrebe, instrumentalizacija nacionalnih manjina, politička trgovina njima i s njima te se ujedno omogućuje pluralizam i normalniji demokratski razvoj kako većinskog naroda tako i manjinskih zajednica.
8. S druge strane, širenjem izbornog prava za Hrvate izvan Republike Hrvatske povećava se njihov interes za prilike u hrvatskoj državi, jačaju njihove emocionalne, obiteljske i poslovne veze s Hrvatskom, pa se time povećavaju izgledi za povratak u domovinu barem jednog dijela njihovih potomaka, što znači da reforma u tom pogledu ima ***potencijalni pozitivan demografski učinak***, a vrlo vjerojatno će pomoći smanjenju animoziteta koji jedan dio domovinske javnosti zbog raznih razloga gaji prema Hrvatima koji prebivaju izvan Republike Hrvatske.
9. Premda se na prvi pogled čini da dobiva nova ovlaštenja, predsjednik Republike zapravo i ne bi dobio bitno šire ovlasti od postojećih, jer bi ***između njegovih inicijativa i njihova ozakonjenja uvijek postojao osigurač u obliku narodnog referenduma ili odluke Sabora***. Zato mu, s obzirom na izborni legitimitet koji ima, treba dati pravo samostalnog predlaganja zakona te – u sklopu načelnog zauzimanja za širenje i olakšanje referenduma kao supstancijalno demokratskog instituta – definirati pravo da u nekim pitanjima može ***raspisati referendum***. Pored predsjednika Republike, pravo na raspisivanje referenduma imala bi i vlada Republike Hrvatske, natpolovična većina Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora te 100.000 punoljetnih i poslovno sposobnih birača čiji potpisi se prikupljaju 30 umjesto sadašnjih 15 dana.
10. Iz obrambenih, demografskih, gospodarskih i kulturno-političkih razloga potrebna je ***decentralizacija države, s posljedičnim policentričnim razvojem Hrvatske***. Decentralizacija je pretpostavka novoga narodnog preporoda, ali ona ne smije biti takva da pogoduje umnožavanju jedinica lokalne samouprave i daljnjoj birokratizaciji društva, a još manje smije pogodovati autonomističkim tendencijama i imperijalističkim ambicijama koje su stoljećima postojale, a očito je da i sada tinjaju u nekima od susjednih naroda odnosno država. To znači da je o toj temi potrebno odmah potaknuti temeljitu interdisciplinarnu studiju te javnu

raspravu, kako bi se demokratskim izjašnjavanjem postigla što šira društvena suglasnost.

11. Opstanak Hrvata u BiH ključno je pitanje nacionalnog opstanka Hrvata kao cjeline, a da bi oni tamo mogli opstati, ***moraju biti jednakopravni***. Hrvatska državna politika mora se protiviti svakom pokušaju denacionalizacije Hrvata u BiH i svakom nastojanju da se među Hrvatima iz različitih povijesnih pokrajina kopaju jazovi i izazivaju sukobi bilo koje vrste. Poučeni povijesnim iskustvom da je sudbinom bosansko-hercegovačkog prostora uvijek odlučivala vanjska (vele)sila – Hrvatsko-ugarsko kraljevstvo, Otomansko carstvo, Austro-Ugarska, Kraljevina SHS/Jugoslavija, Nezavisna Država Hrvatska sa zaleđem u Njemačkoj, komunistička Jugoslavija, SAD na Daytonskoj konferenciji – Hrvati u BiH i hrvatska država moraju biti spremni za svaki mogući rasplet te nacionalnu politiku voditi ***tako da ih nijedan od mogućih raspleta ne dočeka nespremne***.
12. Time je u nemaloj mjeri determiniran i glavni smjer hrvatske vanjske politike: euroskeptična rješenja (koja sam prije 15-20 godina i sâm javno zastupao, dijelom iz vlastitih protuglobalističkih uvjerenja, a dijelom i iz straha da će se pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji podići barijera prema Hrvatima u BiH te pojačati njihovo iseljavanje) danas treba revidirati neovisno o tome što su se ta nevesela predviđanja uvelike obistinila (obuhvativši ne samo Hrvate iz BiH, nego i Hrvate iz Republike Hrvatske), jer je ***naš nacionalni interes da Hrvati u BiH budu u istome vojnopolitičkom, sigurnosnom i gospodarskom okviru u kojem se nalazi Republika Hrvatska,*** što znači da predsjednik Republike treba svim silama i u suradnji s Vladom podupirati približavanje i pristup BiH Europskoj uniji.
13. Hrvatska nema ni potrebe niti mogućnosti prednjačiti u izjašnjavanju o svjetskim kriznim žarištima, ali ima razloga i potrebe inzistirati ***na poštivanju međunarodnog prava te na lojalnom savezništvu sa Zapadom, odnosno sa zemljama Europske unije i SAD-om***. Zainteresirana za mir i stabilnost u ovom dijelu Europe, ona u najbližem susjedstvu ima razloga biti oprezna zbog ruske penetracije i zbog pokušaja destabiliziranja Crne Gore, jer su opstanak te države, nastavak njezina članstvo u NATO-u te ulazak u EU dio i hrvatskih nacionalnih interesa.
14. Poučena nepovoljnim povijesnim iskustvom participacije u raznim nadnacionalnim tvorevinama i svjesna da je vrlo skupo plaćala „sjedenje za stolom" u Pešti, Požunu (Bratislavi), Beču i Beogradu, Hrvatska se mora ***apsolutno protiviti bilo kakvom jačanju federalističkih ili centralističkih tendencija u EU***: Unija može opstati samo kao zajednica slobodnih naroda i država koje su se dragovoljno odlučile na suradnju. Nikad, ni u kojim okolnostima nisu dopustivi nikakvi odustanci od jednakopravnosti i prava veta (odnosno jednoglasnog odlučivanja), jer je u

protivnom matematički sigurno da će se zbog malobrojnosti svog pučanstva te vojno-političke i gospodarske inferiornosti pretvoriti u partnera trećeg reda.

15. Tri i pol desetljeća nakon međunarodnog priznanja Hrvatska na dnevni red mora odlučno postaviti ***pitanje zaokruženja vlastitoga državnog teritorija***, što znači da u skladu s međunarodnim pravom mora inzistirati na rješenju pitanja Savudrijske vale, Svete Gere, Prevlake te dijelova hrvatskoga državnog teritorija u Podunavlju koji Republika Srbija nadzire te gospodarski crpi već tri i pol desetljeća.
16. I za veće narode od hrvatskoga ***nacionalna je sigurnost pitanje nacionalnog opstanka:*** treba inzistirati na jačanju oružanih snaga i obavještajnih službi, što pretpostavlja suradnju i skladno djelovanje predsjednika Republike, Vlade i Sabora. ***Domaća vojna proizvodnja*** sastavnica je te u nemaloj mjeri uvjet nacionalne sigurnosti i gospodarske revitalizacije odnosno reindustrijalizacije zemlje. Služenje vojnog roka ima se posebno vrjednovati pri zapošljavanju u državnim i javnim službama. Dio istoga kompleksa je ***čvršća suradnja unutar NATO-a, tvrđi nadzor državne granice i oštriji odnos prema ilegalnim migracijama***.
17. Izgradnjom infrastrukturnih objekata (cesta, vodovoda, telefonske i internetske mreže itd.) te poreznom i poljoprivrednom politikom treba poticati naseljavanje opustjelih područja, napose onih u „mekom trbuhu Hrvatske“ (Banovina, Kordun, Lika, sjeverna Dalmacija) odnosno uz državnu granicu uopće. Demografski i sigurnosni razlozi nameću ***izmjene zakonske regulative o stjecanju hrvatskog državljanstva i boravku*** na području Republike Hrvatske, pa moraju pogodovati povratku hrvatskih iseljenika svih naraštaja, ali ne smiju pogodovati stranim useljenicima koji inače, uz pretpostavku legalnog boravka na području Republike Hrvatske, uživaju druga ljudska prava zajamčena međunarodnim dokumentima i hrvatskim Ustavom.
18. Predsjednik Republike nema neposrednih ovlaštenja na području gospodarstva, ali mora imati jasne predodžbe o potrebama i ciljevima hrvatske gospodarske politike, jer je ona sastavni dio njegove ustavne obveze skrbi za redovito i usklađeno djelovanje te stabilnost državne vlasti, kao i skrbi za obranu neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske. Iz toga proizlazi i potreba da se predsjednik države zalaže za ***ustavnu zaštitu prostora, zraka, vode te poljoprivrednoga i šumskog zemljišta kao dobara od posebnoga nacionalnog i državnog interesa***. Ta pitanja su također pitanja nacionalne sigurnosti i demografske obnove.
19. Prostornim i urbanističkim planovima treba drastično ograničiti devastaciju jadranske obale i kolonizaciju hrvatskog priobalja. Usporedno s time, nužni su diversifikacija izvora energije te zaštita i racionalno korištenje hidropotencijala s ciljem postizanja što većeg stupnja ***energetske neovisnosti***, što ujedno znači

protivljenje privatizaciji HEP-a te obnova interesa za inicijativu „Tri mora“ s pratećim strateškim projektima (nizinska pruga Rijeka – Zagreb – mađarska granica; koridor 5C, Jonska auto-cesta itd.).

20. Narodni i državni interesi zahtijevaju ***reindustrijalizaciju Hrvatske*** osloncem na mala i srednja proizvodna poduzeća te uz maksimalno nastojanje da se osnuju odnosno ojačaju hrvatske banke. Iz demografskih, gospodarskih i sigurnosno-obrambenih razloga potrebne su dodatne porezne olakšice za domaću proizvodnju, obrt, poljoprivredne proizvođače, ribare i male trgovine; k tome i revizija sustava dodjele koncesija na poljoprivredno zemljište i pomorsko odnosno riječno dobro te sustava dodjele državnih potpora i poticaja kako bi se koncesije, potpore i poticaji usmjerili onima koji stvarno proizvode, a ne onima koji mešetare poljoprivrednim zemljištem i fiktivnim kapacitetima.
21. Dokidanje ***stranačkog nadzora nad pravosuđem*** prva je pretpostavka borbe protiv korupcije. Stroži upravni (upravni, a ne politički!) nadzor nad sudstvom, državnim odvjetništvom i javnim bilježništvom. Izmjena i pojednostavljenje ključnih procesnih zakona, s dokidanjem pretjeranog formalizma (zakoni o kaznenom i parničnom postupku, Ovršni i Stečajni zakon te Zakon o javnom bilježništvu). Jeftinije ovrhe i postignuće ravnoteže između djelotvornosti i socijalne osjetljivosti.
22. Potrebno je ***očuvanje javnozdravstvenog sustava i dostupnosti zdravstvenih usluga.*** Privatizaciju dijela zdravstvenog sustava nije ni moguće ni potrebno sprječavati, ali se treba načelno zalagati protiv miješanja javnoga i privatnoga u zdravstvu, jer takav sustav olakšano generira zloupotrebe i sumnju u korupciju pa stvara negativno ozračje u društvu. Uz pomoć neovisnih stručnjaka treba dodatno provjeriti političke i gospodarske aspekte modela u kojem je HZZO dio državne riznice i modela u kojem je autonoman.
23. Osobito tzv. malim narodima poput hrvatskoga kultura i šport među temeljnim su polugama nacionalne identifikacije i afirmacije. Školstvo i obrazovni sustav ne smiju biti podvrgnuti naglim lomovima i ishitrenim „reformama“, a u svakom slučaju treba se ***protiviti prekidu s hrvatskom kulturnom i školskom tradicijom*** te očiglednom i organiziranom nastojanju da se reduciraju nacionalni sadržaji u školi. Potrebno je stipendiranje učenika, sveučilištaraca i mladih stručnjaka za doškolovanje odnosno zapošljavanje u tehnološki i strateški važnim državama, s ugovornom klauzulom koja im nameće povratak u domovinu radi prenošenja znanja i iskustava.
24. Hrvatska država duguje svojim tvorcima i braniteljima sigurnu i dostojanstvenu starost. Zato je nužna ***ustavnopravna zaštita branitelja*** kako bi se spriječile naknadne promjene i dokidanje stečenih prava. Usporedno s time, pored otvorenih teritorijalnih pitanja, ***pitanja zaštite hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori te pitanja sukcesije imovine u trećim državama, rješenje pitanja nestalih u ratu,***

kažnjavanja povreda međunarodnoga humanitarnog prava te povrat otetoga arhivskoga gradiva moraju biti postavljeni kao pretpostavke potpune normalizacije odnosa s Republikom Srbijom te hrvatske potpore približavanju Crne Gore Europskoj uniji.

25. Zahtijeva se ***nadpolovična zastupljenost djela hrvatskih autora na televizijskim i radijskim programima te u kazalištima koja (su)financiraju država i jedinice lokalne samouprave;*** stroža zakonska zaštita hrvatskog jezika u javnoj upotrebi. „Agresivnija" kulturna propaganda u inozemstvu: od kulturnih izaslanika pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima do stipendiranja odnosno privlačenja stranih studenata, novinara, književnika, likovnih umjetnika i sl. Kao zemlja čija je kultura stoljećima oblikovana u sredozemno-srednjoeuropskom okviru, Hrvatska ni danas ne smije biti zatvorena, ali se njezina otvorenost i spremnost na prožimanje vlastitih i stranih kulturnih utjecaja ne smiju pretvoriti u satelitsko oponašanje drugih niti rezultirati gubitkom vlastita identiteta.
26. Povijest povjesničarima, a ne političarima: ***apsolutna dostupnost arhivskoga gradiva starijega od 40 godina, potpuna sloboda istraživanja, ali i potpuna sloboda interpretacije.*** Nitko ne može biti kažnjen zbog toga što zastupa određena mišljenja i uvjerenja. Uz uvjet da se time nedvosmisleno ne poziva na nasilje i diskriminaciju, ni u kakvim okolnostima i s nikakvim izgovorima ne može se ograničiti sloboda misli, govora i pisane riječi. Posljedično: nema zabranjenih nadnevaka, komemoracija, simbola, pozdrava ili pjesama, jer ako nas je povijest ičemu naučila, onda nas je naučila da se ideje, pa i one koje su sadržane u tim nadnevcima ili simbolima, suzbijaju drugim idejama, a ne represijom.
27. Da bi povijest mogla biti doista prepuštena povjesničarima, nužno je ***međunarodno interdisciplinarno utvrđivanje žrtava Drugoga svjetskog rata, poraća i Domovinskog rata.*** Istodobno treba ustrajati na lustraciji, ne zbog prokazivanja i kažnjavanja eksponenata jugoslavenskoga komunističkog režima – koji su danas već iz bioloških razloga većinom izvan javnoga života – nego iz psiholoških i pedagoških razloga, kako bismo kao narod naučili da će služenje tuđinu prije ili kasnije biti osuđeno i stigmatizirano. Zato lustracija eksponenata jugoslavenskoga komunističkog režima ne znači nužno i kazneni progon, nego obuhvaća vrijednosnu i kulturno-političku ocjenu. Usporedno s time, lustracija već u skladu s postojećim propisima obuhvaća i istraživanje nazastarivoga privatizacijskoga kriminala u doba velikosrpske agresije na Hrvatsku te napose utvrđivanje sudbine hrvatskog bankarstva čijim se gubitkom uvelike izgubio nacionalni suverenitet.
28. Umjesto nadnevaka koji i emocionalno i na drugi način angažiraju pojedine dijelove hrvatskog naroda te u njemu, s obzirom na traumatičnu prošlost osobito u 20. stoljeću, ***objektivno izazivaju podjele čijem nadilaženju državno vodstvo treba težiti*** – kao državni blagdani i pod državnim se pokroviteljstvom obilježavaju: **(a)**

Dan hrvatske državnosti 30. svibnja; **(b)** Dan bleiburške tragedije 15. svibnja; **(c)** Dan antifašističke borbe 17. listopada (nadnevak strijeljanja Vladimira Gortana 1929.) odnosno, alternativno, 14. kolovoza (nadnevak donošenja Atlantske povelje 1941.), te **(d)** Dan borbe protiv totalitarnih ideologija i režima 23. kolovoza (nadnevak potpisavanja sporazuma Ribbentrop – Molotov 1939.).

29. Odnos prema začeću, pobačaju, rodnoj ideologiji i eutanaziji određen je ***etičkim naukom Katoličke crkve.*** Iako nije sasvim istovjetan, taj nauk uostalom u velikoj mjeri korespondira s učenjem drugih kršćanskih crkava te židovstvom i islamom. ***I na socijalnom je planu nauk Crkve uzoran,*** jer je njime postignuta mjera između društvene solidarnosti i osjetljivosti na jednoj te gospodarske djelotvornosti na drugoj strani, a s obzirom na kršćansku tradiciju i vjersko-konfesionalni sastav hrvatskog stanovništva, mogao bi biti prihvatljiv i provediv bez većih otpora.
30. Umjetna inteligencija. Tehnološki je napredak nezaustavljiv, pa je nezaustavljiv i razvoj umjetne inteligencije. Ona – kao i drugi proizvodi ljudskog uma – nije po sebi ni loša ni dobra, nego je „dobra“ odnosno „loša“ onoliko koliko su dobre ili loše svrhe u koje se koristi odnosno ljudi koji ju koriste. Otvorena pitanje zakonske regulative treba rješavati bez odlaganja te u skladu s ***općim etičkim načelima zapadnokršćanske uljudbe***.